

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΔΙΑ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΥ ΠΡΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ. (περίληψη σχετικής γνωμοδοτήσεως)

Α. ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1.Ο Δ.Π. κατέστη ολικά ανάπηρος συνεπεία βαριάς ιατρικής αμέλειας γιατρού του ΙΚΑ, τον Απρίλιο του 1998. Κατόπιν αυτού:

α. ήγειρε αγωγή αποζημιώσεως στα Διοικητικά Δικαστήρια κατά του ΙΚΑ, [υποχρέου προς αποζημίωση],

β. ασκηθείσης, αυτεπαγγέλτως, ποινικής διώξεως σε βάρος της υπαιτίου γιατρού, [άρθρα 314-315 ΠΚ], ο Δ.Π. λόγω της προφανούς βιολογικής αδυναμίας του, [ένεκα της καταστάσεως στην οποία περιήλθε συνεπεία των ιατρικών λαθών], δεν προέβη σε δήλωση παραστάσεως πολιτικής αγωγής κατά την προδικασία,

γ. εμφανίστηκε στο ποινικό δικαστήριο, δια των πληρεξουσίων Δικηγόρων του, κατά την πρώτη προσδιορισθείσα δικάσιμο, [εντός 5ετίας από της τελέσεως του αδικήματος], δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής προς υποστήριξη της κατηγορίας και ζήτησε αναβολή, η οποία και του παρασχέθηκε,

δ. στη συνέχεια επέδωσε, δια δικαστικού επιμελητού, κατάλογο μαρτύρων στην κατηγορουμένη και

ε. τέλος, εμφανίστηκε κατά τη νέα δικάσιμο ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου, [πάλι δια πληρεξουσίου], και επανέλαβε την ως άνω δήλωση παραστάσεως πολιτικής αγωγής, επ' ακροατηρίω, σύμφωνα με το άρθρο 64 παραγρ. 2 Κ.Ποιν.Δικ. Το δικαστήριο, χωρίς να εισέλθει στην ουσία, ανέβαλε και πάλι την εκδίκαση της υπόθεσης.

2. Κατά της ως άνω παραστάσεως πολιτικής αγωγής η υπεράσπιση της κατηγορουμένης υπέβαλε, μια σειρά αντιρρήσεων, και ζήτησε την αποβολή του πολιτικώς ενάγοντος.

3. Ερωτάται: είναι έγκυρη η παράσταση πολιτικής αγωγής και η επίδοση καταλόγου μαρτύρων προς την κατηγορουμένη;

B. ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

1. Η κατάσταση της υγείας του θύματος, [ολικά ανάπηρος, με δεδομένη αδυναμία μετακίνησης, διατηρών μόνον τη δυνατότητα νόησης και περιορισμένη δυνατότητα εκφοράς λόγου και αγωνιζόμενος να διατηρηθεί εν ζωή], στην οποία περιήλθε, ένεκα της ενεργειών και των παραλείψεων της κατηγορουμένης, [από τον Απρίλιο του 1998], δεν του επέτρεψε κατά την προδικασία να δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής.

2. Κατά τη δικάσιμο της 14^{ης} Ιανουαρίου 2003, ο Δ.Π. εμφανίστηκε ενώπιον του δικαστηρίου, νομιμοποιήθηκε ως πολιτικώς ενάγων, και ζήτησε, [προφορικώς και εγγράφως], αναβολή, η οποία και του παρασχέθηκε για τη δικάσιμο της 13^{ης} Ιανουαρίου 2004, κατά την οποία επίσης, αναβλήθηκε η εκδίκαση της υπόθεσης, [για άσχετους με το παρόν σημείωμα λόγους], για την 17^η Μαρτίου 2004. Ειρήσθω εν παρόδω ότι κατά τη δικάσιμο της 13^{ης} /1.2004, κατά την οποία δεν υπήρξε έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, ο πολιτικώς ενάγων εξέθεσε τις απόψεις του και μετείχε θεσμικά στην εξέλιξη της ποινικής δίκης.

3.

α. Κατ' αρχάς η κατηγορουμένη είναι υπάλληλος-γιατρός Ν.Π.Δ.Δ., ήτοι του ΙΚΑ, κατεξοχήν Ν.Π.Δ.Δ. Βλ. σχετικά Π.Δ. Δαγτόγλου «Γενικό Διοικητικό Δίκαιο», εκδόσεις Α. Σάκκουλα, 4^η έκδοση, 1997, σελ. 643. Για το ότι δε οι γιατροί είναι μόνιμοι υπάλληλοι

του Ιδρύματος, βλ. σχετικά άρθρο 52 Α.Ν. 1846/1951, περί ποινικής ευθύνης των υπαλλήλων του ΙΚΑ, άρθρο 4 του Β.Δ. 17/18.2.1956, περί μονιμότητας, άρθρο 24, παραγρ. 1 και 2 του ν. 1397/1983, άρθρο 1 του ν. 3050/2002, περί υπηρεσιακών συμβουλίων, άρθρο 18 του ν. 2150/1993, περί Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας, άρθρα 24 παραγρ. 1 και 25 παραγρ. 10 του πρόσφατου νόμου περί διαδοχικής ασφάλισης, όπου ορίζεται ότι οι γιατροί πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης του ΙΚΑ συνδέονται με αυτό με σχέση δημοσίου δικαίου και ισχύει σ' αυτούς ότι και με τους γιατρούς του ΕΣΥ, απόφαση Εφετείου Αθηνών 4848/2003, «Το βήμα του Δικηγόρου», εκδόσεις Σάκκουλα, 2004, τεύχος 16, σελ. 11 και απόφαση ΑΠ 1659/2003 Πράξη και Λόγος του Ποινικού Δικαίου, 2003, σελ. 328, και

β. συνεπώς ως εκ της υπαλληλικής ιδιότητας της υπάγεται στις διατάξεις των άρθρων 2 και 38 του ν. 2683/1999, περί κυρώσεως του Κώδικα κατάστασης Δημοσίων πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., [ακόμη και αν δεν υπήγετο για λόγους επιεικειάς –έτσι ώστε να μην έχει προσωπική αστική ευθύνη έναντι του τρίτου- θα έπρεπε να υπάγεται, βλ. σχετικά ΑΠ 798/1992, Ολομέλεια σε Συμβούλιο, Ποινικά Χρονικά ΜΒ, σελ. 671, με σύμφωνη πρόταση του αντεισαγγελέως Δ. Βλάχου και Α. Τάχου - Ι. Συμεωνίδη «Ερμηνεία Υπαλληλικού Κώδικα», εκδόσεις Σάκκουλα 1999, σελ. 280. Βλ. ακόμη Ι. Σαρμά «Κράτος και Δικαιοσύνη», 2, εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα 2003, σελ. 386, για τα κριτήρια διαπίστωσης της δημόσιας ή ιδιωτικής φύσεως ενός νομικού προσώπου. Στην περίπτωση του ΙΚΑ συντρέχει τόσο η ανάθεση δημόσιας εξουσίας όσο και ο άμεσος έλεγχος του Κράτους. Για το ότι οι γιατροί του ΙΚΑ και από ποινικής απόψεως υπάγονται στην έννοια του υπαλλήλου βλ. ad hoc Βούλευμα ΑΠ υπ' αριθμ. 1787/1985, Ποινικά Χρονικά ΛΣΤ, σελ. 348].

4. Λόγω, λοιπόν, της υπαλληλικής ιδιότητας της κατηγορουμένης στην προκειμένη περίπτωση η παράσταση πολιτικής αγωγής, [σύμφωνα με το άρθρο 64 Κ.Ποιν.Δικ., όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 παραγρ. 1 του ν. 2145/1993], είχε και έχει ως μοναδικό περιεχόμενο την υποστήριξη της κατηγορίας.

5. Ως γνωστόν η φύση του θεσμού της πολιτικής αγωγής είναι διττή, αστικής, [ιδιωτικής], και ποινικής, [δημόσιας], μορφής. Τόσο δηλ. προς διεκδίκηση μιας οικονομικής, χρηματικής αποζημιώσεως-αποκαταστάσεως όσο και, προεχόντως και κυρίως, [βλ. σχετικά Α. Ψαρούδα-Μπενάκη «Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη», εκδόσεις Αφοι Σάκκουλα, 1982, σελ. 28 επόμε. και 37 και την πρόταση –η οποία έγινε δεκτή- του εισαγγελέως Α. Ζύγουρα στην απόφαση Τριμ.Εφετ.Πειραιώς 1941/1997, Αρμενόπουλος 1998, σελ. 487], για τη συμμετοχή του θύματος στην ποινική διαδικασία για την υποστήριξη της κατηγορίας. Ο προσδιορισμός και η επίκληση ενός minimum ποσού, αποτελεί διαδικαστική προϋπόθεση παραστάσεως, συνιστά δηλ. το όχημα μέσω του οποίου νομιμοποιείται η πολιτική αγωγή. Αυτό προδίδει και την υποβάθμιση της αστικής διάστασης της πολιτικής αγωγής.

6. Απόδειξη αυτού αποτελεί και το γεγονός ότι, σχεδόν ποτέ, δεν διεκδικείται δικαστικώς το επιδικασθέν ποσόν των 44 ευρώ, ακριβώς γιατί προβάλλεται, κυρίως, [αν όχι αποκλειστικώς], για τη θεμελίωση της απαραίτητης τυπικότητας και την ικανοποίηση της αστικής πλευράς της πολιτικής αγωγής, [σύμφωνες σύμπασα η θεωρία και η νομολογία, βλ., σχετικά Α.Ψαρούδα-Μπενάκη ό.π. σελ. 17. Βλ, επίσης, χαρακτηριστικά Ν. Ανδρουλάκη «Θεμελιώδεις αρχές της ποινικής δίκης, β' έκδοση, εκδόσεις Α. Σάκκουλα, 1994, σελ. 77: «η χρηματική αξίωση πάρα πολύ συχνά διαδραματίζει έναν δευτερεύοντα αν μη εικονικό ρόλο ... εκείνο που έχει αποφασιστική σημασία για τον πολιτικώς ενάγοντα είναι η ίδια

η καταδίκη του δράστη και η συνακόλουθη ηθικοκοινωνική του αποδοκιμασία με την ποινή»].

7. Η αστική διάσταση της πολιτικής αγωγής απαιτεί, [στη βάση «ερμηνευτικής-αναλογικής» προσέγγισης παρά κατηγορηματικής νομοθετικής πρόβλεψης, όπως, αντίστοιχα συμβαίνει π.χ. και στην περίπτωση του άρθρου 73 παραγρ. 1,4 και 5 του ΕισΝΚΠολΔ, το οποίο αφορά αγωγή κακοδικίας κατά δικηγόρων, συμβολαιογράφων κλπ., όπου, ρητά, απαιτείται εντός εξαμήνου αποσβεστικής προθεσμίας να έχει εγερθεί και η σχετική αγωγή και να έχει δηλωθεί, παράλληλα, και η παράσταση πολιτικής αγωγής ενώπιον ποινικού δικαστηρίου, βλ. ενδεικτικά απόφαση ΑΠ 409/1999, Ποινική Δικαιοσύνη 2000, σελ. 736], σύμφωνα με τις αρχές της αδικοπραξίας, έγκαιρη άσκηση-προβολή της, ήτοι εντός της προβλεπομένης πενταετίας από της γνώσεως των συνεπειών ή της ζημίας και του υπαιτίου, [μετά την πάροδο της οποίας υποπίπτει σε παραγραφή, βλ. σχετικά Σ. Πατεράκη «Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης», εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, 1995, σελ. 399].

8. Παράλληλα απαιτείται η διατύπωση ρητής επιφυλάξεως κατά την άσκηση της αγωγής, έτσι ώστε να καταστεί εφικτή η ύπαρξη υπολοίπου ποσού για τη νομιμοποίηση του, αμέσως, παθόντος ή ζημιωθέντος επί ποινικού ακροατηρίου.

9. Στην προκειμένη περίπτωση λόγω του ότι υπόχρεο προς αποζημίωση είναι, αποκλειστικά, το ΙΚΑ, η παράσταση πολιτικής αγωγής έχει μόνον «ποινικό» σκέλος, ήτοι δεν προβάλλεται ποσό προς νομιμοποίηση αλλά δηλώνεται ότι η εμφάνιση και η συμμετοχή του θύματος, στην επ' ακροατηρίω διαδικασία, αποσκοπεί στην υποστήριξη της κατηγορίας και μόνον, «και χωρίς την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος κατά το αστικό δίκαιο», όπως επισημαίνει και ο Κ. Σταμάτης, [«Το πρόβλημα της ενεργητικής συμμετοχής του θύματος στην ποινική

δίκη, ιδιαίτερα με την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος», Ελληνική Δικαιοσύνη 1988, σελ. 1525].

10. Ειδικότερα ο Δ.Π. είχε ήδη νομιμοποιηθεί ως πολιτικώς ενάγων, κατά τη δικάσιμο της 14^{ης} Ιανουαρίου 2003, όπου δόθηκε αναβολή. Συνεπώς η, μετά την ως άνω ημερομηνία, γνωστοποίηση μαρτύρων, δι'έξωδίκων προσκλήσεων, [σύμφωνα με το άρθρο 326 Κ.Ποιν.Δικ.], επιδοθεισών στην κ. κατηγορουμένη είναι απόλυτα νομότυπη, αφού ήδη είχε προσλάβει την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος.

11. Και φυσικά αν δεν είχε προηγηθεί η, τυπική, νομιμοποίηση του ως πολιτικώς ενάγοντος, [για την ουσιαστική το Δικαστήριο μπορεί να επιφυλαχθεί μέχρι πέρατος διαδικασίας, σύμφωνα και με σωρεία αποφάσεων της νομολογίας], δεν θα είχε τη δυνατότητα υποβολής αιτήματος αναβολής. Αυτό προκύπτει άμεσα και από τον Κ.Ποιν.Δικ. αφού προηγείται η νομιμοποίηση των διαδίκων και των συνηγόρων τους, με την οποία και άρχεται η διαδικασία, [βλ. άρθρο 339 παραγρ. 1, κάτω από τον εύγλωττο τίτλο «έναρξη εκδίκασης»], και έπεται η υποβολή αιτήματος αναβολής, σύμφωνα με το άρθρο 349, στο οποίο αναφέρεται ότι **«το δικαστήριο μετά από πρόταση του εισαγγελέως ή αίτηση κάποιου από τους διαδίκους ... μπορεί να διατάξει την αναβολή της δίκης»**.

12. Και το ότι ο πολιτικώς ενάγων είναι διάδικος προκύπτει, [ενδεικτικά], και από τα άρθρα 63, 64, 68, 83, 89 του Κ.Ποιν.Δικ.

13. Πως, λοιπόν, θα μπορούσε κάποιος διάδικος, άρα και ο πολιτικώς ενάγων, να υποβάλει αίτημα αναβολής ποινικής διαδικασίας αν δεν είχε προηγουμένως νομιμοποιηθεί; [βλ. σχετικά και Γ. Συλίκου «Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, τ. Α' Διαδικασία στο ακροατήριο», 2002, σελ. 107 επόμε]. Σε διαφορετική περίπτωση πας τρίτος, άσχετος ή παρατυχών θα υπέβαλε αιτήματα αναβολής χάριν παιδείας. Ακριβώς για

τον λόγο αυτό και προηγείται η ρύθμιση του άρθρου 339 και έπεται αυτή του άρθρου 349. Η μη ακριβής και πιστή τήρηση των πρακτικών, σε ανάλογες περιπτώσεις, δεν αναιρεί την νομικώς ακολουθητέα διαδικασία. Εκτός αν ήθελε θεωρηθεί ότι το δικαστήριο της αναβολής υπέπεσε στο αδίκημα της παράβασης καθήκοντος.

14.Ούτε θα μπορούσε το δικαστήριο της αναβολής να αποδεχθεί την παράσταση του πολιτικώς ενάγοντος, προσωρινά, [δεν προβλέπεται καν ούτε ως θεσμός ούτε ως έκφραση στον Κ.Ποιν.Δικ.], ήτοι, μόνον, για να συμμετάσχει και να εκφράσει τις απόψεις του στην αναβλητική δίκη, υπό την αίρεση δηλ. της τελικής νομιμοποίησής του, ότε και αν αυτό συμβεί. Τηρουμένης της δικονομικής τάξης προηγείται η πλήρης νομιμοποίηση του, επί της οποίας ουδεμία αντίρρηση προβλήθηκε, τότε, από την υπεράσπιση. [βλ. σχετικά συνδυασμό αποφάσεων ΑΠ 1117/1981, Ποινικά Χρονικά ΛΒ, σελ. 425, ειδικότερα σελ. 431 και ΑΠ 953/1975 Ποινικά Χρονικά ΚΣΤ, σελ. 319, και ειδικότερα 322].

15. Επικουρικώς, επί της προηγούμενης παρατηρήσεως, λεκτέα και τα εξής: Αν ήθελε θεωρηθεί, [για λόγους εργασίας και μόνον], ότι εκείνη η νομιμοποίηση, [κατά την οποία υπεβλήθη αίτημα αναβολής στο πρόσωπο του ΔΠ, ως πολιτικώς ενάγοντος, ήτοι την 14^η /1.2003], δεν είχε συμβεί, αρκεί η δήλωση της παράστασης του κατά την επόμενη προσδιορισθείσα δικάσιμο, της 17^{ης} 3.2003, αφού η, τελική, νομιμοποίηση του πολιτικώς ενάγοντος λειτουργεί *ex tunc*, ήτοι ανατρέχει στον χρόνο τέλεσης του αδικήματος. Αυτό είναι και το αφητηριακό σημείο τόσο στον χώρο του Ουσιαστικού Ποινικού δικαίου, [παραγραφή, καταλογισμός κλπ], όσο και στον χώρο της Ποινικής Δικονομίας. Και τούτο διότι γενομένης δεκτής της παραστάσεως πολιτικής αγωγής τεκμαίρεται ως αμέσως παθών εκ της πράξεως, [και συνδεδόμενος ιστορικώς μετ' αυτής και των αποτελεσμάτων της], για την

οποία και δικαιούται αποζημίωσης ή τυγχάνει δικαιώματος υποστήριξης της κατηγορίας.

16. Τη διάσταση αυτή εύγλωττα τη δίδει ο Roxin, [C. Roxin “Die Reform der Hauptverhandlung im deutschen Strafprozeb”, στο Probleme der Strafprozebreform, 1975, σελ. 55], ο οποίος σημειώνει ότι το κεντρικό σημείο της επ’ ακροατηρίω ποινικής διαδικασίας έγκειται κατά πρώτο λόγο στην αναδρομική ανίχνευση των πραγματικών δεδομένων που συνιστούν την κρινόμενη πράξη. Η παράσταση πολιτικής αγωγής δικαιολογείται λόγω της προξενηθείσας βλάβης, η οποία έχει ως πηγή την εγκληματική πράξη και τον χρόνο τελέσεως της. Εξ’ αυτού του χρόνου και εντεύθεν αρύεται δικαίωμα αποκατάστασης το θύμα. Συνεπώς είναι αυτονόητο ότι η νομιμοποίηση του Δ.Π. ως πολιτικώς ενάγοντος τον ανακηρύσσει και δικονομικώς επισήμως, [διότι ουσιαστικώς είναι], ως συνδεδεμένο με την εγκληματική πράξη εκ της τελέσεως της.

17. Κατά, συνέπεια, αναδρομικά, [ακόμη δηλ. και αν δεν είχε υποβάλλει το αίτημα αναβολής ο Δ.Π. και δεν είχε συμμετάσχει στη διαδικασία κατά την επόμενη ορισθείσα δικάσιμο, και το πρώτον θα εμφανιστεί επ’ ακροατηρίω την 17^η Μαρτίου 2004], καλύπτεται η επίδοση των εξωδίκων γνωστοποίησης μαρτύρων, [υπό την αίρεση ότι η δήλωση παραστάσεως του θα γίνει και ουσιαστικά δεκτή από το δικαστήριο].

18. Άλλωστε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 353, 500 και 502 παραγρ. 1 του Κ.Ποιν.Δικ., η κλήτευση και η εξέταση μη γνωστοποιηθέντων, στον κατηγορούμενο, μαρτύρων είναι, κατά βάση, επιτρεπτή, [ύστερα από αίτηση ενός των διαδίκων, του εισαγγελέως ή και αυτεπαγγέλτως]. Συνεπώς, [και αποβληθείσης της πολιτικής αγωγής], παρισταμένων επ’ ακροατηρίω των γνωστοποιηθέντων μαρτύρων, είναι

δυνατή η εξέταση τους και ως εκ τούτου η σχετική ένσταση στερείται, εν πολλοίς, ουσίας.

19. Όσον αφορά την προταθείσα αντίρρηση περί μη ασκήσεως του δικαιώματος πολιτικής αγωγής εντός της πενταετίας της αδικοπραξίας, λεκτέα τα εξής:

α. στην προκειμένη περίπτωση είναι αδιάφορη η έγερση ή μη της αγωγής, [είτε δια δικογράφου στην πολιτική διαδικασία είτε δια τυπικής δηλώσεως στην, μέχρι σήμερα, ποινική διαδικασία], και αυτό διότι περιεχόμενο της παρούσας πολιτικής αγωγής είναι η υποστήριξη της κατηγορίας και μόνον και όχι η επιδίωξη αποζημίωσης. Εκ του διττού χαρακτήρα της πολιτικής αγωγής επιλέγεται και αναδεικνύεται, νομοθετικά, [όπως και σε άλλες περιπτώσεις], η ανάδειξη της ποινικής διάστασης. Συνεπώς ούτε ζήτημα αδικοπραξίας τίθεται, [άρα και πενταετίας], ούτε σχετική επιφύλαξη για το ύψος του αιτηθέντος ποσού, απαιτείται σε, τυχόν, αστικό δικόγραφο.

β. ο ίδιος δηλ. ο νομοθέτης αυθεντικά απέκλεισε στην περίπτωση του άρθρου 64 Κ.Ποιν.Δικ. τη χρηματική αποζημίωση, ήτοι απέκλεισε τη αστική πλευρά του χαρακτήρα της πολιτικής αγωγής. Πως, λοιπόν, ζητείται ανάλογη εφαρμογή ρυθμίσεων αστικής μορφής όταν στην προκειμένη περίπτωση δεν συντρέχει αστικό σκέλος; Η αντίφαση προφανής. Ήδη η νομολογία έχει επιλύσει το ζήτημα, υπέρ της εδώ υποστηριζόμενης άποψης, (βλ. σχετικά ad hoc απόφαση ΑΠ 925/2009, Ποινική Δικαιοσύνη 2009, σελ. 1080).

γ. ως εκ περισσού, όμως, τονίζεται ότι ήδη έχει ασκήσει νομότυπα και την από 30.3.2000 αγωγή του, απευθυνόμενη στα Διοικητικά Δικαστήρια, κατά του ΙΚΑ, στις 3.4.2000, ήτοι, περίπου δυο έτη μετά το συμβάν και κατά συνέπεια εντός πενταετίας. Καλύπτεται δηλ. και η πλέον υπερβατική άποψη επί του θέματος.

20. Η ως άνω επισήμανση, ότι δηλ. δεν απαιτείται καν στην περίπτωση της πολιτικής αγωγής προς υποστήριξη της κατηγορίας, η προβολή της- άσκηση της εντός πενταετίας, προκύπτει και εκ των εξής ακόμη στοιχείων:

α. εκ του γεγονότος ότι ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία σε παράσταση πολιτικής αγωγής για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, ο κατηγορούμενος *«προβεί, μετά τη δήλωση παράστασης του πολιτικώς ενάγοντος, κατά τη διάρκεια της πρωτόδικης ή κατ'έφεση δίκης, σε καταβολή ή δημόσια κατάθεση του αξιούμενου από τον πολιτικώς ενάγοντα χρηματικού ποσού ... ο τελευταίος διατηρεί το δικαίωμα να παρίσταται ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου προς υποστήριξη της κατηγορίας»*, [βλ. απόφαση Ολομελείας ΑΠ 1/1997, Ποινικά Χρονικά ΜΖ, σελ. 1468], αφού *«ο παθών έχει, εκτός από την αστική απαίτηση και πρωτογενές δικαίωμα υποστήριξης της κατηγορίας, το οποίο δεν εκλείπει με μόνη την απόσβεση της πρώτης»*.

β. στο αυτό μήκος κύματος κινείται και η απόφαση του ΑΠ 79/1988, [Ποινικά Χρονικά ΜΗ, σελ. 742], με την επισήμανση ότι η, μετά την καταβολή του αξιούμενου ποσού, παράσταση πολιτικής αγωγής προς υποστήριξη της κατηγορίας είναι βάσιμη λόγω του ποινικού της χαρακτήρα.

γ. άλλωστε «η αποκατάσταση της βλάβης δεν συνιστά κάποια κύρωση ούτε κάποια άλλη αυτοτελή έννομη συνέπεια του ποινικού δικαίου. Λαμβάνεται υπόψιν απλά σαν παράγων όσον αφορά τον δράστη για την επιμέτρηση ή την τροποποίηση της ποινής του», όπως επισημαίνει και ο Η. J. Hirsch, «Η θέση του παθόντος στο σύστημα του Ποινικού Δικαίου», [Πρακτικά Β' Πανελληνίου Συνεδρίου Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου, εκδόσεις Αφοι Π. Σάκκουλα, 1989 σελ. 203]. Συνεπώς η περιορισμένης μορφής, έτσι και αλλιώς, διάσταση της

χρηματικής ικανοποίησης, ως διαδικαστικής προϋπόθεσης, παρακάμπτεται ρητά στο άρθρο 64 Κ.Ποιν.Δικ. και αναδεικνύεται μόνον η ποινική διάσταση της πολιτικής αγωγής, γεγονός που ακυρώνει κάθε αντίθετη σκέψη.

δ. σε όσες άλλες περιπτώσεις προβλέπεται παράσταση πολιτικής αγωγής προς υποστήριξη της κατηγορίας, [βλ. Α. Παπαδαμάκη «Ποινική Δικονομία», εκδόσεις Σάκκουλα, 2002, σελ. 180], τίθεται ζήτημα πενταετίας, επιφυλάξεων κλπ., [π.χ. στην περίπτωση έφεσης του εισαγγελέως κατά αθωωτικής απόφασης, ο πολιτικώς ενάγων μπορεί να παραστεί στο εφετείο για την υποστήριξη της κατηγορίας ή στην περίπτωση του συνδίκου πτωχεύσεως, ο οποίος μπορεί σε δίκες με αντικείμενο απλή και δόλια χρεωκοπία να παρίσταται προς υποστήριξη της κατηγορίας, άρθρα 678 και 684 Εμπορικού Νόμου]; Σαφώς όχι. [Βλ., ενδεικτικά, απόφαση ΑΠ 536/1989, Ποινικά Χρονικά Μ, σελ. 22 και Ι. Φραντζεσκάκη «Η ενεργητική νομιμοποίησης του πολιτικώς ενάγοντος», Ποινικά Χρονικά Κ, σελ. 725 και ειδικότερα 729].

ε. Και αυτό προκύπτει και από σχετική διάταξη νόμου. Κατά το άρθρο 8 ν.δ. 72/1973 «επί παραβάσεως φορολογικής, δασμολογικής ή τελωνειακής ποινικής διατάξεως, **ανεξαρτήτως πάσης άλλης αξιώσεως**, το Δημόσιο δύναται εις πάσαν περίπτωσιν να παραστή ως πολιτικώς ενάγον», ήτοι προς υποστήριξη της κατηγορίας, [σύμφωνες σύμπασα η θεωρία και η νομολογία].

ζ. και πώς να ισχύει η πενταετής παραγραφή της αδικοπραξίας, όταν ο ζημιωθείς και παριστάμενος ως πολιτικώς ενάγων δεν έχει καν δικαίωμα ασκήσεως ευθείας αγωγής κατά της κατηγορουμένης αλλά μόνον κατά του ΙΚΑ;

η. αλλά, [ακόμη και αν εκληφθεί ως βάσιμη, στα πλαίσια υπόθεσης εργασίας, η σχετική ένσταση], η απαίτηση χρηματικής ικανοποίησης από αδικοπραξία που αποτελεί συνάμα ποινικό αδίκημα υπόκειται στην

μακρότερη παραγραφή του ποινικού νόμου, η οποία είναι οκταετής και δεν έχει ακόμη συμπληρωθεί.

θ. η ίδια η διάταξη του άρθρου 937 εδάφιο β ΑΚ το προβλέπει ρητά. Η γραμματική ερμηνεία δεν επιδέχεται αμφισβητήσεις. Σύμφωνα με μεγάλο τμήμα της θεωρίας και της νομολογίας. [Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΑΠ 703/1998, ΝοΒ 46, σελ. 1304, ΕφΘεσσαλονίκης 3598/97 Επιθεώρηση Συγκοινωνιακού Δικαίου 1998, σελ. 203, ΕφΛάρισας 594/97, Ποινικά Χρονικά ΜΖ, σελ. 572 Ι. Δεληγιάννη «Χρόνος έναρξης παραγραφής των αξιώσεων από αδικοπραξία», Αρμενόπουλος, 1986, σελ. 105, Π. Φίλιου «Ενοχικόν Δίκαιον», εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, σελ. 702, Α. Λιτζερόπουλου «Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου», 1960, σελ. 375].

ι. άλλωστε ο νόμος, [όπως διατυπύεται στα πλαίσια της διάταξης του άρθρου 937 εδάφιο β], ούτε σε κατηγοριοποίηση αδικημάτων προβαίνει, [πλημμελήματα, κακουργήματα], ούτε σε αρχική ή μετ'αναστολή παραγραφή αναφέρεται. Απλά σημειώνει ότι απαίτηση προερχόμενη από αδικοπραξία υπόκειται στη μακρότερη παραγραφή του ποινικού αδικήματος, [βλ. και σύμφωνη γνώμη Α. Μπουρόπουλου «Ερμηνεία Κώδικος Ποινικής Δικονομίας», εκδόσεις Ν.Α. Σάκκουλα, 1951, σελ. 78], και αυτή, επί πλημμελημάτων είναι οκταετής.

κ. όπως δε σημειώνει και ο αρεοπαγίτης Κ. Βαλμαντώνης, [στην απόφαση ΑΠ 21/2003 Ποινικά Χρονικά ΝΓ, σελ. 971], «ο νομοθέτης θέλησε τόσο η αξίωση της Πολιτείας για την τιμωρία του δράστη της αξιόποινης πράξης, όσο, και η απαίτηση του αδικηθέντος κατά του ιδίου, να υπόκεινται στον ίδιο χρόνο παραγραφής. Η αντίθετη λύση, κατά την οποία αποκλείεται η αστική ευθύνη του δράστη, ενώ εξακολουθεί να υπάρχει η ποινική αξίωση της Πολιτείας, αντίκειται στην αρχή του αναγκαίου μέτρου, καθόσον εξαλείφονται οι αστικές απαιτήσεις, ενώ παρατείνεται η εκκρεμότητα κατά προσώπου για απειλούμενα σοβαρότερα αγαθά, όπως είναι η στέρηση της ελευθερίας».

21. Συνεπώς και δεκτών, [για λόγους υπόθεσης εργασίας], των σχετικών προβληθεισών ενστάσεων η οκταετία δεν έχει παρέλθει από της τελέσεως του αδικήματος, ενώ συνάμα έχει ασκηθεί νομίμως αγωγή αποζημιώσεως κατά του ΙΚΑ, [στην οποία, φυσικά, και δεν απαιτείτο, για τους αυτούς ως άνω λόγους, επιφύλαξη ποσού. Και αυτό αποτελεί ένα ακόμη επιχείρημα για το ότι δεν τίθεται θέμα ορίου πενταετίας για τη νομότυπη δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής προς υποστήριξη της κατηγορίας].

22. Τέλος, [σε συνάφεια με την προηγούμενη επισήμανση], και μόνον στη βάση της, [πρώτης στη σειρά της ερμηνευτικής διαδικασίας], γραμματικής ερμηνείας της διάταξης του άρθρου 64 παραγρ. 2 του Κ.Ποιν.Δικ., είναι δυνατή η σχετική απάντηση. Γίνεται λόγος για δυνατότητα παράστασης προς «υποστήριξη της κατηγορίας και μόνο». Αποκλείεται ρητά κάθε άλλη διάσταση, αποσυνδεομένης πλήρως, στη συγκεκριμένη περίπτωση, της προβλεπομένης αναλόγου οικονομικής, [βλ. ad hoc διατύπωση στην ΑΠ 536/1989, Ποινικά Χρονικά Μ, σελ. 22 και ειδικότερα σελ. 23], στα άλλα δυο είδη πολιτικής αγωγής. Προς υποστήριξη, συνεπώς, της κατηγορίας ότε και αν η τελευταία εισαχθεί προς εκδίκαση, απώτατο όριο νομότυπης παράστασης πολιτικής αγωγής αποτελεί, [επί πλημμελήματος], η οκταετία.

23. Όσον αφορά το νομότυπο της δια πληρεξουσίου παράστασης του πολιτικώς ενάγοντος λεκτέα τα εξής:

α. Κατ' αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 83 παραγρ.1 εδάφιο α' του Κ.Ποιν.Δικ. είναι δυνατή η επ' ακροατηρίω παράσταση του θύματος-πολιτικώς ενάγοντος δια πληρεξουσίου Δικηγόρου, [βλ. σχετικά – ενδεικτικά - απόφαση ΑΠ 217/1988, Ποινικά Χρονικά, 1988, σελ. 509, ΑΠ 184/1989, Ποινικά Χρονικά 1989, σελ. 753, στις οποίες αναφέρεται, συν τοις άλλοις, ότι δεν απαιτείται καν στο έγγραφο της πληρεξουσιότητας να αναγράφονται τα πραγματικά

περιστατικά της υπόθεσης, και Πλημ.Αθηνών 23909/1968, Ποινικά Χρονικά 1970, σελ. 531, βλ. επίσης Α. Κωνσταντινίδη «Τα δικαιώματα του θύματος ως πολιτικός ενάγοντος στην κύρια διαδικασία», Πρακτικά Β΄ Πανελληνίου Συνεδρίου Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου, εκδόσεις Αφοι Π. Σάκκουλα, 1989, σελ. 125, Δ. Ιακώβου «Η πολιτική αγωγή εις την ποινικήν δίκην», εκδόσεις Α. Σάκκουλα, 1993, σελ. 85 και Ι. Ζησιάδου «Ποινική Δικονομία» Α΄³ έκδοση, 1976, σελ. 503].

β. Τη νομοθετική πρόβλεψη επικύρωσε για ακόμη μια φορά και η, πρόσφατη, νομολογία του Ανωτάτου Ακυρωτικού, το οποίο με την απόφαση του ΑΠ 602/2003, [«Πράξη και Λόγος του Ποινικού Δικαίου», 2003, τεύχος 4^ο, σελ. 171], σημείωσε ότι είναι επιτρεπτή η δια πληρεξουσίου παράσταση αφού η πρόβλεψη αυτή ούτε στις διατάξεις της ΕΣΔΑ προσκρούει ούτε τα δικαιώματα του κατηγορουμένου φαλκιδεύει.

γ. κατατεθέντος, λοιπόν, σχετικού συμβολαιογραφικού εγγράφου πληρεξουσιότητας, εγκύρως παρέχεται η εντολή στους πληρεξουσίου Δικηγόρους του ΔΠ, να εμφανιστούν αντ'αυτού και να δηλώσουν επ'ακροατηρίω παράσταση πολιτικής αγωγής προς υποστήριξη της κατηγορίας, σύμφωνα και με το άρθρο 64 του Κ.Ποιν.Δικ., και να παραστούν και να συμμετάσχουν κατά την ακροαματική διαδικασία, ως συνήγοροι πολιτικής αγωγής.

δ. άλλωστε ο πολιτικός ενάγων δικαιούται να παραστεί δια πληρεξουσίου σύμφωνα και με τις ειδικότερες αρχές της κύριας διαδικασίας, ήτοι την αρχή της «κατ'αντιδικίαν διεξαγωγής της δίκης», την αρχή «της κατ'αντιμωλία διεξαγωγής της δίκης», την αρχή «της ισότητας των όπλων» και την αρχή «της εκατέρωθεν ακροάσεως», [βλ. σχετικά Α. Καρρά «Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο», β΄ έκδοση, εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, 1998, σελ. 62 επόμε. και 594 επόμε. και Α. Κωνσταντινίδη ό.π. σελ. 120 επόμε.].

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

1. Η αποζημίωση ηθικής βλάβης, [εκ πλημμελήματος], υπόκειται στην οκταετή παραγραφή του ποινικού αδικήματος και συνεπώς η επιδίωξη της είτε ενώπιον αστικού είτε ενώπιον ποινικού δικαστηρίου πρέπει να έχει συντελεστεί στα πλαίσια της άνω προθεσμίας.

2. Σε περίπτωση, όμως, παράστασης πολιτικής αγωγής προς υποστήριξη της κατηγορίας ανάλογο θέμα, [οικονομικής αποζημίωσης εκ μέρους του εκάστοτε κατηγορουμένου], δεν τίθεται και συνεπώς, [είτε θεωρηθεί η πενταετία είτε η οκταετία ως πλαίσιο άσκησης του δικαιώματος], δεν υφίσταται θέμα παραγραφής αδικοπραξίας, παρά μόνον αυτής του ποινικού αδικήματος, [υπό την, αυτονόητη, αίρεση, φυσικά, ότι η δήλωση παραστάσεως δεν θα προβληθεί το πρώτον ενώπιον εφετείου].

3. Ακριβώς, αυτή η παντελής απουσία οικονομικής διάστασης, στη συγκεκριμένη δήλωση πολιτικής αγωγής προς υποστήριξη της κατηγορίας παραλλάσσει και τον τύπο προβολής της. Έτσι «δεν είναι αναγκαίο στη δήλωση παραστάσεως του ο αμέσως ζημιωθείς να διευκρινίζει και για ποιο λόγο παρίσταται και πολύ περισσότερο να διασαφηνίζει αν παρίσταται για χρηματική ικανοποίηση ή για αποκατάσταση υλικής ζημίας, αφού τέτοια δικαιώματα δεν έχει έναντι του κατηγορουμένου υπαλλήλου», [βλ. ενδεικτικά απόφαση ΑΠ 1575/2000, Πράξη και Λόγος Ποινικού Δικαίου, 2000, σελ. 476].

4. Αλλά ακόμη και αν όλα τα παραπάνω επιχειρήματα στερούνταν νομικής και λογικής θεμελίωσης, σημειώνεται ότι στην προκειμένη περίπτωση υποβλήθηκε και αγωγή κατά του ΙΚΑ, εντός του, βασικά, προβλεπόμενου, για τις αδικοπραξίες χρόνου, [πενταετίας], και κατά συνέπεια κάθε σχετική συζήτηση ή διαφωνία είναι άνευ αντικειμένου.

Συνεπώς η σχετική ένσταση της υπεράσπισης είναι και νόμω και ουσία αβάσιμη.

5. Τέλος, νομίμως δηλώθηκε παράσταση πολιτικής αγωγής δια πληρεξουσίου, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν.

Συνεπώς η ως άνω δήλωση παραστάσεως πολιτικής αγωγής είναι απόλυτα νόμιμη, ως προς όλες τις διαστάσεις της και πρέπει να γίνει δεκτή.

ΑΘΗΝΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 2004

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ Θ. ΚΟΝΤΑΞΗΣ, ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ, Δ.Ν.

[ήδη εξεδόθη η υπ' αριθμ. 20006/2004, υπό καθαρογραφή, απόφαση του Τριμελούς Πλημ/δικείου Αθηνών, η οποία δέχτηκε, σχεδόν, στο σύνολο της την ως άνω γνωμοδότηση].